

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ІНТРОВЕРТІВ PECULARITIES OF TEACHING THE CHINESE LANGUAGE TO INTROVERTS

У статті охарактеризовано когнітивні особливості функціонування мозку та їхній вплив на швидкість опанування матеріалу в інтровертів. Надано характеристику різниці між інтровертом та екстравертом з точки зору когнітивної психології. Виявлено особливості подачі навчального матеріалу відповідно до психофізіологічних особливостей людини інтровертного типу. Проаналізовано сильні та слабкі сторони інтровертного комуніканта. Виокремлено та систематизовано типи навчання за видами мовленнєвої діяльності та за формою організації навчання.

Ключові слова: інтроверсія, когнітивістика, педагогіка, китайська мова, нейропсихологія.

В статье охарактеризованы когнитивные особенности функционирования мозга и их влияние на скорость освоения материала у интровертов. Дана характеристика различий между интровертом и экстравертом с точки зрения когнитивной психологии. Выявлены особенности подачи учебного материала в соответствии с психофизиологическими особенностями человека интровертного типа. Проанализированы сильные и слабые стороны интровертного коммуниканта. Выделены и систематизированы типы обучения по видам языковой деятельности и формам организации обучения.

Проанализированы сильные и слабые стороны интровертного коммуниканта. Выделены и систематизированы типы обучения по видам языковой деятельности и формам организации обучения.

Ключевые слова: интроверсия, когнитивистика, педагогика, китайский язык, нейропсихология.

The article describes the cognitive features of the functioning of the brain and the impact on the rate of mastering the material by introverts. The characteristics of the difference between an introvert and an extrovert from the point of view of cognitive psychology are given. The features of the presentation of educational material in accordance with the psycho-physiological features of a person of an introvert type are revealed. The strengths and weaknesses of the introverted communicator are analyzed. The types of training by types of language activities and forms of organization of training are identified and systematized.

Key words: introversion, cognitive science, pedagogy, Chinese, neuropsychology.

УДК 81'23=581

Щербіна Т.Р.,

старший викладач кафедри східних мов
Навчально-наукового центру
мовної підготовки
Національної академії
Служби безпеки України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Останнім часом вивченню психодинамічних і когнітивних особливостей інтровертів приділяється все більше уваги. Новітні напрямки індивідуалізації та диференціації навчання змушують детальніше вивчати мозкові процеси людини, знаходити ефективні способи засвоєння нового матеріалу якісно та надовго.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченням когнітивних і психофізіологічних особливостей інтровертів та екстравертів займалися такі науковці, як Джордж Джекобс (George Jacobs) [7], Кетерін Шульцс (Katherine Schultz) [2], Лу Фенмей (Lu Fengmei) [8], Марті Лейні (Marti Laney) [1], Меріан Кондон (Marian Condon) та Ліза Рут-Сад (Lisa Ruth-Sahd) [4], Томас Бентон (Thomas Benton) [3] та інші.

Метою статті є дослідження оптимальних шляхів подачі нового навчального матеріалу інтровертному комуніканту з урахуванням нейролінгвістичних та психолінгвістичних аспектів роботи мозку.

Виклад основного матеріалу. Вчені Гарвардського університету дійшли висновку, що мозкова діяльність людини інтровертного та екстравертного типів відбувається по-різному. З точки зору когнітивної психології різниця між інтровертом та екстравертом полягає у такому:

1) *Реакція на нейромедіатори дофамін та ацетилхолін.* Нейромедіатор дофамін – хімічна речовина, яка мотивує людину до соціальних інтеракцій, надає почуття щастя. Мозг людини-екстраверта «жвавіше» реагує на цей нейромеді-

атор. Ацетилхолін пов'язаний із задоволенням, як і дофамін, але, на відміну від останнього, допомагає людині розслабитися, повністю зосередитись на певному виді діяльності. Нейротрансмітер надає змогу мислити глибоко, фокусуватися на певній задачі протягом тривалого часу [6]. Отже, мозок людини екстравертного типу спирається більше на нейромедіатор дофамін, тоді як мозок людини інтровертного типу – на ацетилхолін.

2) *Відмінності між симпатичною та парасимпатичною нервовими системами.*

Нейромедіатор дофамін пов'язаний із симпатичною системою, яка відповідальна за вивільнення адреналіну, підвищений рівень глюкози та кисню у м'язах. Під час активації симпатичної нервової системи певні регіони мозку «вимкнені», здатність мислити знижена, підвищена тривога в мозочку. Ацетилхолін пов'язаний з парасимпатичною частиною нервової системи, яка відповідальна за зниження кров'яного тиску, стимуляцію травлення, розслаблення м'язів та активацію префронтальної кори головного мозку, яка відповідальна за когнітивні процеси. В той час, як екстраверти пов'язані з дофаміно-адреналіновою енергозатратною симпатичною нервовою системою, інтроверти пов'язані з ацетилхоліновою, енергозберігаючою, парасимпатичною нервовою системою.

3) *Різниця в шляху нейромедіаторів дофаміну та ацетилхоліну.* Стимуляція мозку нейротрансмітером ацетилхоліном відбувається довше за часом, ніж у дофаміну. Ацетилхоліновий шлях проходить через ретикулярну активуючу систему,

гіпоталамус, передній таламус, зону Брока (активує внутрішній монолог), передню лобну долю мозку (процеси мислення, планування, міркування), гіпокамп (відповідальний за сприйняття навколишнього середовища та довготривалу пам'ять) та амігдалу (центр емоцій, пов'язаний з довготривалою пам'яттю). Дофамінний шлях: ретикулярна активуюча система, гіпоталамус, задній таламус, амігдала, темпоральна і моторна зони [6]. Отже, можемо дійти висновку, що інтровертам потрібно більше часу на прийняття рішень, оформлення усного мовлення.

4) *Різниця в об'ємі сірої речовини.* Група вчених у 2014 році опублікувала дослідження в Журналі з Нейробіології (Journal of Neuroscience), де зробила висновок, що в інтровертів у префронтальній корі головного мозку об'єм сірої речовини більше, ніж в екстравертів. Як відомо, префронтальна кора головного мозку відповідальна за абстрактне мислення та прийняття рішення [6], отже, можемо дійти висновку, що інтроверти потребують більше нейронних мереж для абстрактного мислення, тоді як екстравертам притаманне наочно-дійове мислення.

Таким чином, сучасні відкриття в області нейробіології та когнітивістики допомагають покращити навчальний процес, зробити його ефективнішим, більш адаптивним до потреб та до психофізіологічних особливостей здобувачів вищої освіти.

З вищезазначеного матеріалу зрозуміло, що інтроверти довше засвоюють новий матеріал, ніж екстраверти, тому пропонуємо відповідно до нейробіологічних особливостей інтровертів розглянути їхні сильні та слабкі сторони, які представлено в таблиці 1:

Таблиця 1

Сильні та слабкі сторони інтровертної людини

Сильні сторони	Слабкі сторони
краще викладають думки письмово	слабке спонтанне усне мовлення
великий пасивний словниковий запас	скудний словниковий запас у разі усного спонтанного мовлення
гарні співрозмовники під час тривалих діалогів	не прихильники пустих балачок
високий рівень засвоєння граматики	досить слабка граматика в усному спонтанному мовленні
уважні слухачі	низький рівень ораторського мистецтва
краще працюють самостійно чи в невеликих групах	досить слабо адаптовані до роботи у великих колективах

Таблиця побудована автором на основі джерел [1, с. 63; 5, с. 83–93].

Отже, ми можемо зробити висновок, що людина інтровертного типу краще працює самостійно чи в

невеликих групах, уважна, схильна до аналізу, що надає їй переваги для засвоєння нового навчального матеріалу як самостійно, так і з викладачем, але водночас інтроверсія блокує процес успішного формування мовних навичок сприйняття іншомовного мовлення.

Освітні програми можуть бути адаптовані таким чином, аби врахувати нейрофізіологічні особливості інтровертів та водночас допомогти викладачам адаптувати поведінку до різних контекстів. Як зазначила професор педагогічних наук університету Пенсильванія Кетерін Шульц у своїй книзі «Rethinking Classroom Participation, Переосмислюючи участь у класі», сором'язливі студенти-інтроверти часто недооцінюються викладачами, адже для деяких студентів тиха поведінка є природньою і поза стінами, що в деяких випадках може розцінюватись як панегіризм, а не бездіяльність, яка полягає у слабкості [2, с. 52]. Більше того, досі не існує чіткої кореляції між схильністю до вербальної участі під час занять та успішністю [3]. З огляду на вищезазначене, розглянемо ефективні прийоми на заняттях з китайської мови для інтровертів за основними видами мовленнєвої діяльності та формою організації навчання, що дозволить урізноманітнити заняття з китайської мови, у таблиці 2:

На основі вищеподаного матеріалу можемо зробити висновки, що інтроверти можуть працювати в разі групової форми організації навчання та бути почутими, якщо дотримуватись певних правил під час виконання завдання, які гарантують рівність та можливість бути почутим кожному. Групова гетерогенна форма організації навчання знижує рівень стресу інтроверта, адже він презентує не лише свої власні думки, а й «готовий продукт» усієї групи; позитивно впливає на інтеракцію між інтровертами та екстравертами, сприяє толерантному ставленню до кожного з членів групи, вчить уважно слухати, допомагати один одному. Особливо ефективно працюють такі форми роботи за наявності в кожній із груп людини, яка буде відповідальна за механічну роботу (слідкувати за часом, нагадувати про дотримання правил тощо).

Особливо слід виокремити завдання «Домашня група», яке буде ефективним під час вивчення нового матеріалу. Студенти поділяються на «Домашні групи», яким надаються різні частини нового матеріалу з теми заняття. Після того, як студенти у групі розібрали матеріал, кожна група обирає Експерта (той/та, хто краще оволодів матеріалом), експерти формують «Експертну групу», де обговорюється новий матеріал (на цьому етапі викладач контролює процес та переконається, що кожен з експертів оволодів матеріалом), після закінчення процесу експерти повертаються до «Домашніх груп» та пояснюють матеріал іншим. Практичні завдання можуть виконуватись «Домашньою групою» чи індивідуально.

Ефективні види навчання інтровертів за видами мовленнєвої діяльності та за формою організації навчання

№	Види мовленнєвої діяльності	Прийоми
1	Аудіювання	усі типи завдань для аудіювання, особливо на виокремлення прецизійної лексики; аналіз просодії усного мовлення
2	Говоріння	надати 1 хв. для обдумування відповіді на поставлене запитання; не перебивати студента під час відповіді (вказати на помилки після відповіді); називати тему для дискусії напередодні заняття; добирати теми, які цікавлять та є актуальними для інтроверта; навчити ставити відкриті питання типу «Чому...?» для розвитку умінь із говоріння у формі невеликих бесід; самостійна підготовка презентацій та презентація проектної роботи; пояснення нового граматичного матеріалу іншим.
3	Письмо	завдання на порівняння, заповнення схем чи таблиць; письмовий / реферативний переклад, анотація; виконання проектної роботи; самостійний розбір нових граматичних конструкцій.
4	Читання	завдання з відкритими запитаннями; обговорення прочитаного; використання паратекстуальних засобів.
№	Форма організації навчання	Ігрові форми роботи
1	Групова: парна	«Пиши-Розповідай-Обміняйся» або Write-Pair-Switch Спочатку занотовуються думки з поставленої теми, після розповідаються партнерові, приймається думка партнера, і тільки після обговорення теми.
2	Групова: кооперативна (гетерогенна) (не більше 4-х)	«Круг мовців» – у групі з 4-х перед дискусією кожен учасник самостійно записує свої думки, після обговорює з партнером. «Назви причину» – під час дискусії в інтроверта питають причину, з якої він підтримує ту чи іншу ідею. «Домашня група» – групова робота всередині однієї групи з подальшим обговоренням однієї спільної теми з іншими групами.

Таблиця побудована автором на основі джерел [1, с. 87; 2, с. 57; 4, с. 510; 9, с. 126]

Епоха цифрових технологій надає інтроверт-дружні інструменти для іншомовної комунікації китайською мовою. Під час практичних чи лекційних занять інтроверти більш схильні не брати участь в обговореннях, які викликають стрес і страх, а обмірковувати, аналізувати новий матеріал [4, с. 503–515]. Інтроверти можуть бути некомунікабельними в реальному житті, але в інтернет-просторі вони не відчують стресу у висловленні власних думок та не бояться не бути почутими [5, с. 89–95]. Одним із найефективніших методів навчання китайській мові було б надання онлайн-платформи для висловлення своїх думок під час заняття, наприклад, звичайна група в месенджері може послужити платформою для обговорення теми у виді чату під час заняття. Якщо студент не відповів на занятті, він повинен надати відповідь письмово у месенджері в груповий чат або безпосередньо самому викладачеві.

Висновки. Отже, навчання китайській мові інтроверсійної людини повинно відбуватись у контексті комунікативно-когнітивного підходу, який відповідає вимогам сучасного світу. Для розвитку мовленнєвих навичок та вмінь інтровертних

комунікантів необхідно враховувати їхні індивідуальні психодинамічні особливості, спираючись на когнітивні стратегії навчання та їхні пізнавальні вподобання, що надасть змогу диференціювати навчальні програми у відповідності до індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лэйни М. Преимущества интровертов. Москва, 2013. 187 с.
2. Shultz, K. Rethinking classroom participation: Listening to silent voices. New York : Teachers College Press, 2009. 177 с.
3. Benton T.H. Shyness in academe. The Chronicle of Higher Education. 2004. URL: <https://www.chronicle.com/article/ShynessAcademe/44632/>
4. Condon M., Ruth-Sahd L. Responding to introverted and shy students: Best practice guidelines for educators and advisors. *Open Journal of Nursing*. 2013. URL: https://www.researchgate.net/publication/275997403_Responding_to_introverted_and_shy_students_Best_practice_guidelines_for_educators_and_advisors
5. Harington R. MBTI personality type and other factors that relate to preference for online versus face to face instruction. *Internet and Higher Education*. 2010. URL: <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2009.11.006>

6. Individual Differences in Amygdala-Medial Prefrontal Anatomy Link Negative Affect, Impaired Social Functioning, and Polygenic Depression Risk / A. Holmes et al. *Journal of Neuroscience*. 32 (50). 12. URL: <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.2531-12.2012>

7. Jacobs G.M. Introverts can succeed with cooperative learning / Jacobs G.M. *Parole*. 4 (1). 2014. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED573764.pdf/83-93>

8. Lu F., Huo Y. Relationship between Personality and Gray Matter Volume in Healthy Young Adults: A

Voxel-Based Morphometric Study. *PLoS One*. 9 (2). 2014. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3925163/>

9. Noprianto E. Extrovert versus Introvert Students: What EFL Learning Strategy do They Use? *Indonesia University of Education, Indonesia ASIAN TEFL*. 2017. Vol. 2. URL: https://www.researchgate.net/publication/322743493_Extrovert_vs_Introvert_Students_What_EFL_Learning_Strategy_do_They_Use